

Teresa Flemming-Kulesza

Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego - Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

Palestra 40/11-12(467-468), 194-196

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Teresa Flemming-Kulesza

Przeгляд orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

I. Sprawy administracyjne

1. Postępowanie sędowoadministracyjne.

Postanowienie z dnia 8 lutego 1996 r., III ARN 62/95:

„Postępowanie sędowoadministracyjne ze skargi na decyzję ostateczną w sprawie lokalowej nie stało się bezprzedmiotowe i nie podlega umorzeniu z powodu wejścia w życie ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 105, poz. 508)”.

Sąd Najwyższy rozpoznawał rewizję nadzwyczajną od postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego o umorzeniu postępowania z powodu zbędności rozpoznania skargi wobec zmiany stanu prawnego. Skarga została wniesiona na decyzję wydaną w czasie obowiązywania ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. – Prawo lokalowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1987 r., Nr 30 poz. 165 ze zm.), wydaną w trybie wznowienia postępowania, natomiast Sąd orzekał już po wejściu w życie ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych. Uznał on, że żadne z możliwych w ramach art. 207 k.p.a. rozstrzygnięć Sądu nie mogłoby doprowadzić do wydania decyzji, jako że postępowanie administracyjne musiałyby ulec umorzeniu z mocy art. 63 powołanej ustawy o najmie lokali.

Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że przepis ten nie może mieć zastosowania w sprawie sędowoadministracyjnej. Reguluje on bowiem sytuację, w której postępowanie administracyjne nie zostało zakończone do dnia wejścia w życie ustawy decyzją ostateczną i nie dotyczy postępowania wszczętego na podstawie przepisów rozdziału 12 w dziale II i art. 156–161 k.p.a.

2. Postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej.

Wyrok z dnia 7 marca 1996 r., III ARN 70/95:

„Postępowanie administracyjne w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji ostatecznej ma na celu wyjaśnienie jej kwalifikowanej niezgodności z prawem, a nie ponowne rozpoznanie zakończonej sprawy”.

Zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego decyzja Ministra Finansów została wydana w trybie postępowania nadzorczego, którego przedmiotem była ocena ostatecznej decyzji organu skarbowego pod kątem kwalifikowanej niezgodności z prawem, tj. czy wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa – art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. W związku z tym Sąd Najwyższy podzielił stanowisko NSA co do zakresu postępowania sądownoadministracyjnego – oceny zaskarżonej decyzji tylko pod kątem wypełnienia zadań postępowania nadzorczego. Dokonana przez organ skarbowy ocena – kontrowersyjnego w pewnym zakresie – stanu faktycznego dla ustalenia przesłanek odpowiedzialności płatnika nie może być uznana za rażąco naruszającą prawo.

3. Sprawy podatkowe.

Uchwała z dnia 21 marca 1996 r., III AZP 39/95:

„Prawo podatnika do zwrotu nadpłaty podatku dochodowego przechodzi na jego spadkobierców”.

Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że nadpłata podatku nie może być uznana za zobowiązanie ani uprawnienie podatkowe. Nie jest ona podatkiem ani nie stanowi prawa lub obowiązku osobistego ściśle związanego z osobą podatnika ani też ciężaru publicznoprawnego. Nadpłata jest w istocie nienależnym świadczeniem majątkowym o charakterze cywilnoprawnym, do którego spełnienia podatnik nie był zobowiązany (art. 410 § 2 k.c.). Do spadku może zatem wejść uprawnienie majątkowe podatnika do zwrotu nadpłaty, które zgodnie z art. 922 § 1 k.c. przechodzi na spadkobierców.

II. Sprawy ze stosunku pracy

1. Przedawnienie roszczeń związanych z wypadkiem przy pracy.

Wyrok z dnia 6 marca 1996 r., II PRN 3/96:

„Szczególny charakter roszczeń majątkowych związanych z wypadkiem przy pracy przemawia za koniecznością oceny zarzutu przedawnienia z punktu widzenia zasad współzycia społecznego (art. 5 k.c.)”.

Sąd Najwyższy formułując powyższą tezę podzielił poglądy wyrażone już w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zarówno Izby Cywilnej, jak i Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych), zgodnie z którymi skorzystanie z zarzutu przedawnienia roszczenia majątkowego może być uznane za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, co szczególnie odnosi się do roszczeń związanych z wypadkiem przy pracy. W ramach oceny – z tego punktu widzenia – zarzutu

przedawnienia podniesionego przez pracodawcę istotne są nie tylko okoliczności dotyczące stopnia jego winy lecz także sytuacji życiowej poszkodowanego i przyczyn opóźnienia wniesienia pozwu. Dla oceny tych przyczyn nie bez znaczenia może być niejasność stanu prawnego, jaki powstał po skreśleniu art. 40 ustawy wypadkowej z 1975 r.

2. Zakres szczególnej ochrony stosunku pracy.

Postanowienie z dnia 5 marca 1996 r., I PZP 3/96:

„Szczególna ochrona przed wypowiedzeniem warunków pracy i płacy przewidziana w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.) obejmuje również pracownika, który został wybrany do zarządu organizacji związkowej w okresie biegnącego wypowiedzenia”.

Sąd Najwyższy dokonał wykładni językowej wskazanego przepisu art. 32 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych oraz wyraził pogląd, że zakres ochrony w nim określonej powinien być analogiczny do przewidzianej w ustępie 1 tegoż artykułu, to znaczy że tzw. względny zakaz wypowiedzenia zmieniającego odnosi się zarówno do pracowników pełniących funkcje związkowe w chwili dokonania wypowiedzenia, jak i w chwili nastąpienia jego skutku. Sąd Najwyższy rozpoznawał sprawę, w której miały zastosowanie przepisy kodeksu pracy w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 2 lutego 1996 r., wobec czego zwrócił uwagę na możliwość uchylecia ochrony działacza związkowego przed wypowiedzeniem zmieniającym w razie likwidacji jego działu pracy, zgodnie z dotychczasową treścią art. 43 § 1 pkt 1 i § 3 k.p.

III. Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych

1. Okresy nauki jako okresy składkowe.

Wyrok z dnia 14 lutego 1996 r., II URN 2/96:

„Okresy nauki w latach 1944–1961 w zasadniczych szkołach zawodowych nie są okresami składkowymi w rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.). Takimi okresami są natomiast okresy nauki od września 1944 do czerwca 1951 r. w szkołach przysposobienia przemysłowego oraz od września 1951 r. w szkołach przysposobienia zawodowego”.

Sąd Najwyższy przedstawił w uzasadnieniu tego wyroku system szkolnictwa zawodowego poczynając od 1944/45 r. W rozumieniu przepisów emerytalno-rentowych osoby uczęszczające do szkół przysposobienia przemysłowego były pracownikami, zaś do zasadniczych szkół zawodowych – uczniami, którzy nawet odbywając praktyczną naukę zawodu w zakładach pracy nie byli ich pracownikami.